

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 454/08-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. decembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť Š. B., t. č. vo výkone trestu, zastúpeného advokátom JUDr. J. G., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (čl. 8 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd), práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 2 a 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5 To 222/07 zo 6. novembra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Š. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. januára 2008 doručená sťažnosť Š. B., t. č. vo výkone trestu (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) - (čl. 8 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd – ďalej len „listina“), práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 2 a 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej aj „krajský súd“) sp. zn. 5 To 222/07 zo 6. novembra 2007 tým, že Krajský súd v Banskej Bystrici rozhodol

v odvolacom konaní neúplným výrokom a taktiež potvrdil rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) napriek tomu, že na hlavnom pojednávaní nebol vypočutý dôležitý svedok. Sťažnosť bola doplnená podaním doručeným ústavnému súdu 18. januára 2008.

Sťažovateľ bol okresným súdom rozsudkom sp. zn. 1 T 6/07 z 1. augusta 2007 uznaný vinným z trestného činu vydierania podľa § 189 ods. 1 a 3 písm. b) Trestného zákona spáchaného formou spolupáchateľstva. Bol za to odsúdený podľa § 189 ods. 3 Trestného zákona k trestu odňatia slobody na 12 rokov.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že krajský súd na základe jeho odvolania na verejnom zasadnutí 6. novembra 2007 sp. zn. 5 To 222/07 zrušil podľa § 321 ods. 1 písm. e) a ods. 3 Trestného poriadku rozsudok okresného súdu sp. zn. 1 T 6/07 z 1. augusta 2007 a zároveň podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku rozhodol rozsudkom s dvoma samostatnými výrokmi:

„Podľa § 321 ods. 1 písm. e), ods. 3 Tr. por. zrušuje rozsudok Okresného súdu v Banskej Bystrici sp zn. 1T 6/07 zo dňa 01. 08. 2007.

Rozhodujúc podľa § 322 ods. 3 Tr. por. a podľa § 48 ods. 4 Tr. zák. zaraďuje obidvoch obžalovaných na výkon trestu odňatia slobody do ústavu so stredným stupňom stráženia.“

Napriek sťažovateľovmu odvolaniu smerujúcemu proti všetkým výrokom súdu prvého stupňa krajský súd ako odvolací súd v rozsudku sp. zn. 5 To 222/07 rozhodol len o výroku týkajúcom sa zaradenia na výkon trestu odňatia slobody do ústavu so stredným stupňom stráženia, avšak nerozhodol o výroku o vine a treste a výroku o náhrade škody. Podľa názoru sťažovateľa sa krajský súd nezaoberal správnosťou všetkých výrokov napadnutého prvostupňového rozhodnutia, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, ale vo výrokovej časti svojho rozhodnutia *rozhodol iba vo vzťahu k jednému výroku prvostupňového rozhodnutia (výroku o zaradení na výkon trestu odňatia slobody do ústavu so stredným stupňom stráženia)*. Vo vzťahu k zostávajúcej časti napadnutého rozhodnutia prvostupňového súdu odvolací súd *nerozhodol*, čo jednoznačne vyplýva z výrokovej časti

tohto rozhodnutia, preto ostatné výroky do dňa podania tejto sťažnosti nenadobudli právoplatnosť.

Sťažovateľ zdôrazňuje, že táto skutočnosť má za následok, že napadnuté prvostupňové rozhodnutie stále nie je právoplatné a vykonateľné, a teda v súčasnosti neexistuje také právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu, na základe ktorého by mohol byť držaný vo výkone trestu odňatia slobody. Ak boli odvolaním napadnuté všetky výroky, nemohol nadobudnúť právoplatnosť výrok o vine a treste, takže v súčasnosti sa nachádza vo výkone trestu odňatia slobody bez rozhodnutia súdu.

Sťažovateľ tvrdí, že „na základe uvedeného boli porušené jeho práva garantované Ústavou SR podľa čl. 17 odsek 2 ako aj práva garantované Dohovorom základných ľudských práv a slobôd podľa čl. 6 odsek 1“.

V prípade obmedzenia osobnej slobody ako jedného z najzákladnejších ľudských práv je nutné, aby rozhodnutie o zásahu štátu do osobnej slobody malo formu súdneho rozhodnutia, ktoré musí byť vo svojom výroku jasné, zrozumiteľné a určité, tak aby nepripúšťalo iný výklad. Samotné obmedzenie osobnej slobody musí byť uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia, ktorým je sloboda obmedzená. To sa týka tak obmedzenia osobnej slobody väzbou (porov. nález sp. zn. II. ÚS 315/06), ako aj obmedzenia osobnej slobody výkonom trestu odňatia slobody.

Sťažovateľ ďalej považuje za potrebné uviesť, že súd prvého stupňa rozhodol predčasne a na základe neúplného dokazovania najmä v tom smere, že nevypočul na hlavnom pojednávaní svedka P. V., ktorého výpoveď je jediným priamym dôkazom v celej veci tak podľa tvrdenia orgánov činných v trestnom konaní, ako aj podľa záverov súdu. Aj keď sa súd prvého stupňa a prokurátor dovolávajú ustanovenia § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku („Zápisnica o výpovedi spoluobžalovaného alebo svedka sa prečíta na návrh prokurátora alebo obžalovaného aj vtedy, ak bol výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona a taká osoba zomrela alebo sa stala nezvestnou, pre dlhodobý pobyt v cudzine alebo na neznámom mieste nedosiahnuteľnou, alebo ochorela na chorobu, ktorá natrvalo alebo na dlhší čas znemožňuje jej výsluch; ak ide o výpoveď

svedka, u ktorého bol v čase jeho výpovede v prípravnom konaní, ktorá sa má prečítať, dôvodný predpoklad, že na hlavnom pojednávaní ho nebude možné vypočuť, možno jeho výpoveď prečítať len vtedy, ak bol o úkone riadne upovedomený obvinený, a ak má obhajcu, jeho obhajca“), postup okresného súdu podľa tohto ustanovenia Trestného poriadku bol v rozpore s čl. 48 ústavy a čl. 38 listiny, lebo okresný súd neurobil všetko pre naplnenie zásady spravodlivého súdneho procesu. S týmto porušením základných ľudských práv a slobôd pokračoval aj odvolací súd, keď rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil, len pokiaľ ide o jeden výrok.

Odvolací súd síce uviedol, že mu chýbalo podrobnejšie zhodnotenie dôkazov viny, a podľa sťažovateľa ich úplná absencia, avšak odvolací súd sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvého stupňa. Takto z rozhodnutia odvolacieho súdu nie je zreteľné, na základe čoho aj on dospel k uznaniu viny. Odvolací súd len konštatuje, že odvolanie sťažovateľa v časti týkajúcej sa spôsobu výkonu trestu možno akceptovať, v ostatných smeroch ho však vyhodnotil ako nedôvodné. V dôvodoch svojho rozhodnutia, s výnimkou zmienky o náhrade škody, neuvádza akú mienku má o odvolaní v ostatnom, tak, aby rozhodnutie o odvolaní našlo odraz vo výrokovej časti rozhodnutia odvolacieho súdu, teda aký je stav rozhodovania odvolacím súdom o vine a treste.

Okresný súd sa pri zabezpečovaní účasti svedka P. V. obmedzil len na doručovanie poštovej zásielky, a to aj prostredníctvom polície (tiež len ako „poštového doručovateľa“), nevyužívajúc ďalšie možnosti, akými je možnosť predvedenia políciou, prípadne zabezpečenie svedka podľa § 88 Trestného poriadku. To všetko napriek tomu, že sťažovateľ prostredníctvom obhajcu doložil dôkaz, ktorý sa nachádza v spise, že P. V. bol v máji 2007 doma (pripravoval s otcom drevo) a taktiež, že podľa zistenia súkromnej detektívnej kancelárie mal P. V. prísť na ďalšiu návštevu v prvý augustový týždeň, teda v čase, keď prebiehalo hlavné pojednávanie, čo bol dostatočný podklad na to, aby okresný súd reagoval predvedením tohto svedka podľa podmienok, ktoré mu dovoľuje zákon, podstatne pružnejšie a efektívnejšie, nie formálne.

Sťažovateľ tvrdí, že tento svedok sa úmyselne vyhýbal tomu, aby vypovedal na hlavnom pojednávaní, o čom boli získané poznatky už v prípravnom konaní (vyhýbal sa

úkonu konfrontácie a súčasnej výpovede s bratom J.), pričom sa jeho osobná svedecká výpoveď javí v dosiaľ vykonanom dokazovaní ako výlučne podstatná. Bez jeho výpovede na hlavnom pojednávaní rozhodnutie súdu je predčasné, neúplné a nezákonné. Jeho výpovede z prípravného konania sú rozporné, pokiaľ ide o jeho samotné výpovede, tiež vo vzťahu k iným dôkazom a výpovediam, pričom dokonca sám svedok P. V. pripúšťa, že v časti svojej svedeckej výpovede krivo vypovedal. Napriek tomu súdy, vrátane odvolacieho súdu, jeho výpoveď považujú za dôkaz, a to napriek tomu, že nebol skutočný dôvod na čítanie tejto výpovede na hlavnom pojednávaní, pretože jeho výpoveď nepodporovali iné nepriame dôkazy. Napokon nemožno nechať bez povšimnutia, že svedok P. V. v prípravnom konaní vypovedal k inak modifikovanému skutku, ako je tento modifikovaný vo výrokovej časti obžaloby, čím je nepochybne dané dôvodné podozrenie, že jeho výpoveď nezodpovedá tomu, čo bolo čítané na hlavnom pojednávaní a na základe čoho bol sťažovateľ uznaný vinným len na základe tohto jediného dôkazu.

Napriek tomu, že obhajoba a obžalovaný v priebehu hlavného pojednávania dôrazne trvali na zabezpečení výpovedí tohto svedka, okresný súd práva obhajoby neakceptoval. Na tomto mieste sťažovateľ zdôrazňuje, že sám prostredníctvom obhajcu zabezpečoval súkromnú detektívnu kanceláriu na zistenie skutočností, kde sa nachádza tento svedok v priebehu pojednávania, avšak tento listinný dôkaz nebol náležite vyhodnotený, bol hodnotený v dokazovaní na hlavnom pojednávaní len formálne tak, aby nespochybňoval prípravné konanie.

Na základe uvedeného tvrdí, že došlo k porušeniu jednej zo základných zásad trestného konania (zásada zákonného trestného procesu podľa § 2 ods. 7 Trestného poriadku, ako aj k porušeniu dohovoru podľa čl. 6 ods. 3 písm. d), teda „*vypočúvať alebo dať vypočuť svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok a svedkov proti sebe*“.

Sťažovateľ uvádza, že jeho tvrdenie je opodstatnené tým, že počas hlavného pojednávania sa neustále domáhal zabezpečenia tohto svedka na hlavnom pojednávaní, o čom svedčia nielen jeho vyjadrenia, ale aj písomné podania a procesné námietky jeho obhajcu, pričom tieto písomné námietky a prednesy neboli akceptované na hlavnom

pojednávani napriek jeho súčasnému charakteru ako kontradiktórneho procesu. V procesnom postavení obvineného nemal možnosť byť prítomný pri výsluchu svedka P. V. pred vyšetrovateľom, pričom podľa sťažovateľa nepostačuje pri takomto dôležitom úkone len prítomnosť obhajcu. Nie je takto zabezpečená formálna aj materiálna obhajoba v prípravnom konaní. Z vyhodnotenia dôkazov je zrejmé, že výpoveď svedka P. V. je jediný dôkaz, ktorému nekorešpondujú iné nepriame dôkazy. Možno vysloviť tiež dôvodné podozrenie, že tento svedok úmyselne využíva súčasnú a aj v čase trestného konania danú možnosť voľného pohybu po Európe v krajinách EÚ, aby sa tak vyhol svedčiť pred súdom. Pre vyslovenie takéhoto názoru svedčí aj stav dokazovania z prípravného konania.

Sťažovateľ podáva zároveň návrh v zmysle § 52 ods. 2 a 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení voči orgánu, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa - Krajskému súdu v Banskej Bystrici, aby do rozhodnutia ústavného súdu nálezom tento súd bezodkladne prepustil sťažovateľa na slobodu.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje vydať nasledujúce rozhodnutie:

„1/ Rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5 To 222/07 zo dňa 06. 11. 2007 došlo k porušeniu základných ľudských práv a slobôd sťažovateľa vyplývajúcich z čl. 17 ods. 2 Ústavy SR, Listiny základných práv a slobôd čl. 8 ods.2., čl. 50 ods. 2 Ústavy SR ako aj Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd čl. 6 ods.2, ods. 3 písm. d/.

2/ Ústavný súd SR zrušuje rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5 To 222/07 a prikazuje, aby Š. B. prepustil neodkladne z výkonu trestu odňatia slobody na slobodu.

Alternatívne k bodu 2/

Ústavný súd SR prikazuje Krajskému súdu v Banskej Bystrici, aby vo veci sp. zn. 5To 222/07 obnovil stav pred porušením základného práva a slobody a prikazuje Krajskému súdu v Banskej Bystrici, aby Š. B. prepustil neodkladne z výkonu trestu odňatia

slobody na slobodu.

3/ Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný uhradiť Š. B. trovy konania v sume 7.939,-Sk (sedemtisícdeväťstotridsaťdeväť) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. G., B.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa § 369 ods. 2 písm. b) a ods. 3 Trestného poriadku s podnadpisom (Oprávnené osoby),

„(2) Právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu môže dovolaním napadnúť z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1

...

b) obvinený vo svoj prospech proti výroku, ktorý sa ho priamo týka.

(3) Osoba oprávnená podať dovolanie proti niektorému výroku napadnutého rozhodnutia môže podať dovolanie aj preto, že taký výrok nebol urobený.“

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku s podnadpisom (Dôvody dovolania)

„(1) Dovolanie možno podať, ak...

c) zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu...

g) rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.“

Podstatou prvej časti sťažnosti je tvrdenie, že krajský súd (odvolací súd) sa nevysporiadal explicitným, zamietavým alebo iným výrokom s relevantnými časťami odôvodnenia smerujúcimi proti výroku okresného súdu o vine a treste a náhrade škody. Dôsledkom uvedeného opomenutia je skutočnosť, že odsudzujúci rozsudok vôbec nenadobudol právoplatnosť, a teda sťažovateľ je bez súdneho titulu vo výkone trestu odňatia slobody. Týmto spôsobom došlo podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy.

V § 371 Trestného poriadku sú vymenované dôvody dovolania. Ustanovenie § 369 ods. 3 v spojení s § 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku však navyše ustanovuje, že obvinený môže podať dovolanie aj preto, že výrok nebol urobený. Podľa názoru ústavného súdu uvedený dôvod smeruje práve na prípadnú vadu namietanú sťažovateľom, a preto možno dovolanie v danej veci považovať za účinný opravný prostriedok na ochranu základných práv a slobôd podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Podľa zistenia ústavného súdu sťažovateľ takéto dovolanie nepodal. Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd musel v tejto časti sťažnosť odmietnuť pre nevyčerpanie opravných prostriedkov. Ústavný súd ešte dodáva, že vzhľadom na lehotu podľa § 370 ods. 2 Trestného poriadku má sťažovateľ stále právo podať dovolanie.

Podstatou druhej časti sťažnosti je tvrdenie, že okresný súd na hlavnom pojednávaní nevypočul svedka, ktorého výpoveď je ako uvádza sťažnosť *„podľa orgánov činných v trestnom konaní a súdu jediným priamym dôkazom“*, hoci tento svedok bol dostupný a namiesto toho bola čítaná len jeho výpoveď z prípravného konania. Týmto spôsobom došlo podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru, pretože sa nemohol riadne vyjadriť k vykonanému dôkazu. Podľa názoru ústavného súdu sa v tejto námietke prekrýva princíp kontradiktórnosti a rovnosti zbraní, právo na obhajobu a zákonnosť výkonu dôkazu. Sťažovateľ vlastne tvrdí,

že kľúčový dôkaz nebol vykonaný zákonným spôsobom, pretože namiesto výsluchu svedka na hlavnom pojednávaní bola čítaná zápisnica o jeho výpovedi. Námietka nezákonnosti vykonania dôkazu vyplýva aj z nasledujúcej časti sťažnosti: *„Jeho výpovede z prípravného konania sú rozporné pokiaľ ide o jeho samotné výpovede, tiež vo vzťahu k iným dôkazom a výpovediam, dokonca sám svedok P. V. pripúšťa, že v časti svojej svedeckej výpovede krivo vypovedal. Napriek tomu súdy vrátane odvolacieho súdu jeho výpoveď považujú za dôkaz, a to napriek tomu že nebol skutočný dôvod pre čítanie tejto výpovede na hlavnom pojednávaní, pretože jeho výpoveď nepodporovali iné nepriame dôkazy.“* Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno dovolanie podať ak je rozhodnutie založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom. Podľa názoru ústavného súdu uvedený dôvod smeruje práve na prípadnú vadu namietanú sťažovateľom, a preto možno dovolanie v danej veci považovať za účinný opravný prostriedok nápravy podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Podľa zistenia ústavného súdu sťažovateľ takéto dovolanie nepodal. Ústavný súd ešte dodáva, že vzhľadom na lehotu podľa § 370 ods. 2 Trestného poriadku má sťažovateľ stále právo podať dovolanie.

Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd musel v oboch častiach sťažnosť odmietnuť pre nevyčerpanie opravných prostriedkov.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2008